

Джерела та література

1. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22.04.93 № 3225 - XII// Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 50. - С.45 - 52.
2. Алборов Р. А. Аудит в организациях промышленности, торговли и АПК: Учебное пособие. -3-е изд., перераб. и доп. - М.: Издательство «Дело и Сервис», 2003. - 464 с.
3. Дікань Л. В. Контроль і ревізія: Наеч. посібник для вищ. навч. закл. - К.: Цент навчальної літератури, 2004. - 245 с.
4. Мордовии С.К. Управление человеческими ресурсами: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации».Модуль 16. - М., 2000. - 288 с.
5. Одегов Ю. Г. Аудит и контролинг персонала: Учебное пособие Ю. Г. Одегов, Т. В. Никонова. - М.: Изд. «Экзамен», 2002. -448 с.
6. Управление персоналом организации: Учебник / Под ред. А. Я. Кибанова. - 2-е изд., доп. и перераб. - М.: ИНФРА - М, 2002. - 638 с.

Мельник А.О.**ВПЛИВ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ**

Актуальність теми. Реформування економічної системи в Україні супроводжується дефіцитом ресурсного забезпечення економічного розвитку, а особливо його фінансової складової. Однією з найбільш важливих проблем в Україні є залучення коштів для подальшого економічного розвитку всіх сфер господарювання. Безальтернативною серед теорій економічного розвитку є концепція функціонування відкритої економіки, але вона є дієвою лише у випадку відповідного інфраструктурного розвитку ринку. Важливою складовою інфраструктури економічного розвитку є банківська система, яка охоплює і пронизує всі сфери господарського життя. Ефективно функціонуюча банківська система є основним джерелом залучення коштів для розвитку економіки, а її інтернаціоналізація відкриє доступ до світових фінансових ресурсів.

Інтернаціоналізація банківської діяльності відкриває нові можливості для розширення спектру банківських операцій. Національні та міжнародні ринки капіталу набувають певної самостійності, перетворюються на глобальні механізми перерозподілу фінансових ресурсів між країнами.

Аналіз останніх досліджень. Загальні питання міжнародної банківської діяльності розглядаються у працях О.Білоруса, А. Гальчинського, О.Кириченка, Ю.Макогона, В. Міщенко, Т. Смовженко, О.Рогача. Розглянуті основні тенденції розвитку міжнародної банківської системи та основні особливості інтернаціоналізації банківської системи в зарубіжних країнах.

Цілі статті. Однак недостатньо досліджено вплив інтернаціоналізації банківської системи на розвиток України. В нашому дослідженні маємо на меті визначити негативні та позитивні чинники інтернаціоналізації банківської системи.

Основний зміст досліджень. Рушійною силою інтернаціоналізації банківської діяльності стала інтернаціоналізація фінансових ринків, а не виробництва і торгівлі, що було характерним для останніх століть. Водночас для окремого банку інтернаціоналізація проявляється у:

- розвитку та зміцненні міжнародних зв'язків і контактів з іноземними установами;
- збільшенні обсягів діяльності банку на міжнародних фінансових ринках;
- участі в міжнародних банківських об'єднаннях;
- виході банку на закордонні ринки шляхом створення або придбання відповідних банківських підрозділів.

На жаль, за браком досвіду практичної діяльності на закордонних ринках через мережу власних підрозділів українські банки не можуть повноцінно долучитися до загальносвітових тенденцій інтернаціоналізації. Це не лише послаблює їхні позиції порівняно з іноземними банками, а й певною мірою ізолює діяльність у межах національних масштабів. Банки, які прагнуть бути конкурентними на регіональному рівні, не кажучи вже про світовий, мають усвідомити значення участі у процесах економічної інтернаціоналізації та розвитку закордонної мережі власних підрозділів.

Для провідних банків світу вихід на закордонні ринки є осмисленою необхідністю конкурувати за існуючих клієнтів міжнародного бізнесу при обмеженому зростанні національного ринку. Для вітчизняних комерційних банків інтернаціоналізація поки що не є першочерговим завданням, але умови ефективної діяльності на міжнародному рівні потребують наявності не лише кореспондентських відносин з іноземними банками, а й досить розвинутої мережі власних закордонних підрозділів.

Серед банків України найбільших успіхів в освоєнні закордонних ринків досягли такі великі банки, як Промінвестбанк, Укресімбанк, Приватбанк та Укрсиббанк. Зокрема, за участі Промінвестбанку в 1994 році створено українсько-російський пайовий комерційний банк Кредитімпексбанк, а в 1996 році відкрито представництво Промінвестбанку в Москві (Росія) [1, с. 76].

Найбільший за розміром активів український банк Приватбанк теж активно здійснює інтернаціоналізацію своєї діяльності. Він є частиною промислово-фінансової групи "Приват", до якої входять такі закордонні фінансові структури, як Москомприватбанк (Росія) та Pariate Bank (Латвія).

ВПЛИВ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Визнаний лідер серед банків України – Укресімбанк – співпрацює з багатьма іноземними організаціями та має власні представництва за кордоном, зокрема, він єдиний серед вітчизняних банків, який має представництво у Нью-Йорку (США).

Ще один банк, який розвиває зовнішньоекономічну діяльність, – Укрсиббанк – інтернаціоналізує свій бізнес шляхом виходу на фінансовий ринок Росії. У березні 2005 року він придбав 50% російського банку "Національні фінансові традиції".

Однак порівняно з іншими країнами Центрально-Східної Європи український банківський сектор не створює враження системи, що швидко інтегрується у світові фінансові відносини.

Перші представництва іноземних банків в Україні з'явилися ще на початку 1990-х років, але активний етап розвитку банків з іноземним капіталом розпочався лише 1994 року – саме тоді розпочали діяльність 12 таких банків.

На жаль, у перші роки діяльність іноземних банків в Україні мала переважно спекулятивний характер. Так, коли у 1991 році Україна дозволила вихід на свій ринок філіям іноземних банків, найбільшу зацікавленість виявили банки Росії та Прибалтики. Вони представляли в основному інтереси спекулятивного капіталу, що діяв виключно на користь головного банку. Такі філії часто працювали із численними порушеннями чинного законодавства, механізму залучення кредитних ресурсів, шляхом інфляційної кредитної політики та продажу ресурсів за межі України. Деякі з них продовжували функціонувати власній країні навіть тоді, коли материнський банк у країні походження вже припинив своє існування.

Після того як на банківському ринку України було встановлено чіткіші та прозоріші правила діяльності, а наглядав дійсвіший та об'єктивніший, більшість філій пішла з ринку. Лише де які з них було реорганізовано в банки або ж стали філіями українських банків.

До 2005 року банки з іноземним капіталом не дуже конкурували із вітчизняними – частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків за станом на 01.01.2005 р. становила лише 9.6%. Однак за рік інтерес західних інвесторів до України значно підвищився: за станом на 01.01.2006 р. частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків становила вже 19.5% і продовжує зростати [1, с. 21].

Аналіз міжнародної діяльності вітчизняних банків та рівень їх взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями свідчить про незначний ступінь інтернаціоналізації; провідні фінансові аналітики називають цей етап модернізацією, тобто наголошується більше на технологічному та соціальному розвитку, ніж на подоланні просторових бар'єрів. Міжнародні операції у банках поступово перестають носити лише конверсійний та розрахунковий характер, а орієнтуються на якісніші та довгострокові спільні проекти.

Однак українські банки, як і банки інших країн, що розвиваються, не мають ресурсів, достатніх для створення конкурентоспроможних мереж за межами своєї країни, і не спроможні надавати своїм клієнтам певні види послуг міжнародного рівня. Однією з альтернатив інтернаціоналізації для них є створення альянсів із розвинутими транснаціональними банками світу, одним із різновидів яких є міжнародні банківські консорціуми [2, с. 52].

Метою створення в Україні спеціалізованих банківських консорціумів за участі іноземних банків може бути передусім фінансування великих державних і корпоративних проектів, зокрема у сфері розвитку енергетики, нафто- і газотранспортних мереж, транспортних магістралей, машинобудування тощо.

Враховуючи, що економіка України є дуже відкритою (середнє відношення експорту до ВВП за останні 5 років перевищувало 50%), розвиток консорціумів загального характеру для фінансування міжнародної торгівлі має непогані перспективи. Подібні альянси також дадуть змогу іноземним банкам просувати свої фінансові послуги через мережу філій вітчизняного банку, а вітчизняному банку – використовувати інфраструктуру іноземного банку для здійснення міжнародних операцій. До того ж, банківські об'єднання сприяють диверсифікації фінансових ризиків, зменшенню витрат за рахунок ефекту масштабу, здешевленню вартості фінансових ресурсів, збільшенню обсягів інвестицій, поліпшенню організаційного та фінансового менеджменту банків, відкривають доступ до новітніх банківських технологій тощо.

Виділимо позитивні чинники для розвитку національної банківської системи за умов присутності на внутрішньому ринку іноземних банків:

1. Швидше та ефективніше впровадження передових методів банківської діяльності. Система менеджменту іноземного банку та наявність новітніх інформаційних технологій може поліпшити ефективність функціонування національної банківської системи.

2. Підвищення якості кредитного та фінансового аналізу.

3. Зростання обсягу кредитних ресурсів та посилення стабільності їх джерел. Іноземні банки з вищою капіталізацією, на відміну від місцевих, будуть спроможні здійснювати кредитну діяльність навіть під час економічного спаду. Дану ситуацію вони розглядати як можливість розширити присутність своїх філій шляхом процесів злиття та поглинання [5].

4. Розширення спектра якісних послуг, комплексний підхід до обслуговування різних клієнтів.

5. Здешевлення банківських послуг (за розрахунками експертів, відміна бар'єрів у банківському секторі знизить вартість послуг на 21—28%) [3].

6. Запровадження системи страхування банківських ризиків.

7. Трансформація банківської системи в процесі розподілу кредитно-інвестиційних ресурсів.

8. Запровадження міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків, що набуває дуже важливого значення в умовах майбутніх об'єднань, поглинань і злиття в банків.

9. Збільшення обсягу залучення недорогих ресурсів.

10. Поліпшення банківського нагляду і регулювання банківської діяльності.
11. Звуження можливості для відмивання брудних грошей.
12. Посилення дієвості національних банківських систем як засобу розподілу інвестиційних ресурсів.
13. Надання поштовху для розвитку конкуренції та прискорення процесу реформування банківського сектору.
14. Підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників, оскільки вони будуть вимушені працювати за європейськими стандартами надання банківських послуг.
15. Створення нових робочих місць як соціального аспекту приходу філій іноземних банків.

Неварто недооцінювати і негативний вплив діяльності іноземних банків, до якого можна віднести:

1. Іноземні банки можуть бути менш схильними до здійснення кредитної діяльності у приймаючій країні, наприклад, коли економічна ситуація в ній різко змінюється, або надавати кредити лише великим компаніям, особливо з іноземним капіталом, лишаючи клієнтів із низьким кредитним рейтингом та роздрібний кредитний ринок місцевим банкам.

2. Присутність іноземних банків може послабити позиції недостатньо розвинутої банківської системи країни. Місцеві банки, які неспроможні на рівних конкурувати з іноземними, банкрутують. Це може призвести до фінансової нестабільності. Іноземні банки завдяки конкурентним перевагам "відбирають" найбільш прибуткові вітчизняні ринки та клієнтів, залишаючи місцевим банкам обслуговування інших (більш ризикових) клієнтів, збільшуючи загальний рівень ризиків своїх портфелів.

3. Іноземні банки можуть проводити лише спекулятивну діяльність, не надаючи повний спектр якісних банківських послуг. Таке спостерігалося в Україні в другій половині 1990-х років, коли основною метою приходу частини іноземних банків було інвестування в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Після зниження ставок за ОВДП та зниження обсягів спекулятивних прибутків від цих операцій такі банки згорнули свою діяльність на українському ринку банківських послуг. На сьогодні в Україні працюють дев'ять банків, капітал яких на 100% належить провідним банкам світу: АКБ "Райффайзенбанк Україна", АБ "ІНГ-банк Україна", АКБ "Сітібанк (Україна)", АТ "Каліон-банк Україна", ЗАТ "Внешторгбанк (Україна)", Міжнародний іпотечний Банк.

Вагомим є той факт, що ризики та потенційні негативні моменти від проникнення іноземних банків стосуються не стільки ефективності, скільки більше стабільності банківської системи та рівня економічного розвитку приймаючої країни.

Аналізуючи досвід 80 країн, зазначає, що присутність іноземних банків у країнах із перехідною економікою призводить до зменшення доходності і маржі місцевих банків, збільшуючи таким чином ефективність банківської системи приймаючої країни.

Висновки. Співвідношення позитивних і негативних моментів залежить від форми присутності іноземного банківського капіталу у приймаючій країні. Наприклад, при створенні філій іноземний банк постачає кошти на рекапіталізацію банківського сектора. Крім того, філії іноземних банків можуть слугувати "рятувними гаванями" під час економічного спаду, тим самим зменшуючи вплив коштів за кордон. Зокрема Маккіннон і Піл зазначають, що коли країна має необмежений доступ міжнародного ринку кредитів, це може призвести до переінвестування та зростання кредиторської заборгованості [4].

Що стосується України, то не слід очікувати масового відкриття філій за короткий термін. Підтвердженням є досвід Литви, в активах банківської системи якої частка філій іноземних банків на початок 2004 року становила 8,7%.

Поступове посилення конкуренції та прихід на український ринок першокласних іноземних банків розглядається як позитивний чинник стимулювання підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи. Це сприятиме забезпеченню стабільного фінансового розвитку банківського сектора, високому рівню його ліквідності і стійкості. Запорукою цього повинен стати динамічний розвиток реального сектору економіки та значна концентрація вітчизняного банківського капіталу.

З метою пом'якшення можливих негативних наслідків, створення в Україні філій іноземних банків і максимального використання їх фінансового потенціалу доцільним є посилення таких умов щодо їх діяльності:

- приписний капітал філій має становити не менше 5 млн. євро, а капітал материнського банку – не менше 50 млн. євро;
- дозвіл на відкриття філій потрібно надавати лише банкам, які мають рейтинг надійності за оцінками провідних міжнародних рейтингових агентств не нижчий за AA+ або аналогічний, володіють активами не менше 500 млн. дол. США та мають кращу систему гарантування вкладів, ніж в Україні;
- наявність угод із наглядовими органами країни місцезнаходження материнського банку.

Отже, на нашу думку, інтернаціоналізація банківської системи України сприятиме якісному розвитку та ефективній діяльності у сфері фінансово-кредитних відносин та, як наслідок, сприятиме ефективному використанню її потенціалу.

Джерела та література

1. Бутенко О. Іноземні банки на фінансових ринках країн Центрально Східної Європи// Банківська справа. — 2005.-№3.- С. 62-69.
2. Макогон Ю.В., Булатова Е. В. Международный банковский бизнес: Учебн. пособие. - К.: Атика, 2003. — 208 с.

3. Шелудько Н.М. Сучасні тенденції фінансової глобалізації та їх вплив на розвиток банківського сектору України // Актуальні проблеми економіки. — 2006. - №2. - С. 85-92.
4. Mc Kinnon, R., Pill H. Credible Economic Liberalizations and Overborrowing // American Economic Review (Paper and Proceedings). - 1997. - P. 189-193.
5. Williams B. The Defensive Expansion Approach to Multinational Banking: Evidence to Date // Financial Markets, Institutions and Instruments. — 2002. — 11(2).

Новикова Л.Ф., Пестовська З.С. ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. У податковій системі України, яка на даному етапі свого розвитку набула традиційної для європейських держав структури, важливе місце займає прибутковий податок з підприємств і організацій. Оцінити ефективність його функціонування можна через ступінь відповідності податку основним принципам оподаткування, інтересам суспільних груп, а також виконання фіскальної й регулюючої функції при взаємодії з іншими податками та зборами в певних економічних умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У працях Г. Сіна 1984-1989 років висвітлені дві базові моделі стягнення корпоративного податку. Перша була запропонована ще у 1859 році К. Дітцелем і ґрунтується на розгляді податку на прибуток у взаємозв'язку з податком на доходи громадян. Друга не передбачає інтеграцію податку на прибуток в особистий прибутковий податок. Е. Браун у 1948 р. запропонував податок, який не встановлює розмежувань між розподіленим та нерозподіленим прибутком. Розвиток теорії цього податку розпочався у 1978 році у межах практичних рекомендацій Дж. Кея та М. Кінга щодо вдосконалення системи прибуткового оподаткування в Англії [1, с.306 - 325].

Виділення частин загальної проблеми. Актуальність питання про розмір ставок податку обумовлено тим, що від рівня ставки значно залежить величина доходів бюджету. Ряд вчених-економістів виступають за використання лінійних податків з низькими ставками, інші вважають доцільним введення прогресивного або регресивного податку на прибуток.

Постановка завдання. Особливе практичне значення має питання оптимізації системи оподаткування з врахуванням фактору впливу величини податку на ціну власного та запозиченого капіталу, а тому вирішення проблеми пошуку найбільш вигідних джерел для інвестицій.

Тому необхідно визначити переваги та недоліки лінійної залежності зміни відсотку податку на прибуток та комбінованої схеми оподаткування прибутку, коли одна частина податку є фіксованою величиною, а інша – змінною.

Викладення основного матеріалу дослідження. Неможливо одночасно активізувати діяльність підприємств та збільшувати планові показники податку на прибуток та очікувані штрафні санкції за порушення податкового законодавства, важко пов'язати статистичні дані про збільшення збиткових підприємств в Україні та перевиконання плану стягнення основних податків.

Податок на прибуток виконує занадто значну фіскальну функцію, що призводить до порушення важливих економічних пропорцій у виробництві та споживанні. Сучасна податкова система успадкувала основні риси оподаткування бюджетно-податкової системи СРСР, в якій особлива увага приділялася доходам великих та рентабельних промислових підприємств. Але тоді середня заробітна плата була низькою, що певною мірою компенсувалося витратами соціального характеру з бюджету, які не завжди визначалися високим рівнем якості наданих послуг за рахунок бюджетних коштів. В таких умовах податок на доходи громадян не відіграв значної ролі у формуванні фінансових ресурсів держави.

Важливим напрямком реформування податкової системи мала б стати зміна пріоритетів оподаткування. Податок на прибуток повинен застосовуватися не з фіскальних міркувань, а для досягнення цілей економічної політики. [2, с.90-108].

Система прибуткового оподаткування підприємств набула значних змін у зв'язку з введенням у дію Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" з 1 липня 1997 року.

Недосконалість прийнятого Закону виявилась вже в перші місяці і тому 23 жовтня 1997 р. Верховною Радою було внесено приблизно 200 доповнень, що принципово змінили встановлені правила.

Так, законом запропоновано нову систему підходу до визначення об'єкта оподаткування. На даний момент величина балансового прибутку більше цікавить акціонерів підприємства, менеджерів, постачальників та кредиторів, але не податкових службовців, як це було раніше. На величину об'єкта оподаткування балансовий прибуток безпосередньо не впливає, хоча останній є джерелом сплати податку. Тобто при певних обставинах (при відсутності або нестачі прибутку – наприклад, коли підприємство заплатило з всього прибутку пені та штрафи) сплата податку на прибуток буде здійснюватись за рахунок інших фінансових ресурсів підприємства – амортизаційних відрахувань, резервних фондів.

Оподатковуваний прибуток дорівнює: Скоригований валовий дохід – Сума валових витрат – Амортизаційні відрахування. Скоригований валовий дохід визначається, виходячи з суми отриманого доходу від всіх видів діяльності, включаючи виручку від реалізації продукції, доходи від операцій із цінними паперами, валютними цінностями. Стаття 4 Закону [3] визначає склад валового доходу й порядок його зменшення